



Uluslararası Sosyal
Bilimler Akademi
Dergisi (USBAD)

Yıl 7, Year 7, Sayı 19, Issue 19, Eylül 2025, September 2025

e issn: 2687-2641

International Journal of
Social Sciences
Academy (IJSA)



Özgünlük kontrolü



Authenticity process

DOI: 1719451

Makale türü: Araştırma
makalesi

Article type: Research
article

Geliş tarihi 13.06.2025

Submitted date

Kabul tarihi 23.09.2025

Accepted date

Elektronik yayın tarihi 20.09.2025

Online publishing date

Atıf Bilgisi / Reference Information

Kaya, A. (2025). Kitap İncelemesi: Öğretim Programları Okuryazarlığı Öğretmen Kılavuz Kitabı: Temel Eğitimden Ortaöğretime Örneklerle 3. Modül - Erdem Değer Eylem Çerçevesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi / International Journal of Social Sciences Academy*, 7(19), 975- 991.

KİTAP İNCELEMESİ: ÖĞRETİM PROGRAMLARI OKURYAZARLIĞI ÖĞRETMEN KILAVUZ KİTABI: TEMEL EĞİTİMDEN ORTAÖĞRETİME ÖRNEKLERLE 3. MODÜL - ERDEM DEĞER EYLEM ÇERÇEVESİ

Ayça KAYA¹

Öz

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, ahlaki ve toplumsal değerleri eğitimin merkezine yerleştirerek öğrencilerin sadece yetkin değil, aynı zamanda erdemli bireyler olarak yetişmesini amaçlayan yenilikçi bir yaklaşım sunmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2024 yılında yayımladığı bu kılavuz kitap, Erdem-Değer-Eylem (EDE) Çerçevesi aracılığıyla öğretmenlere değerler eğitimi etkili biçimde sınıf ortamına taşıma konusunda sistemli bir rehberlik sağlamaktadır. Kitap; teorik arka plan, müfredata entegrasyon, sınıf içi uygulama örnekleri ve etkinlik tasarımlarıyla bütüncül bir yaklaşım sergilerken, eğitimde ahlaki gelişimi temel

¹Dr. Öğr. Üyesi, Haliç Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü, aycabagmenkaya@halic.edu.tr, Orcid: 0000-0001-7510-7708

alan bu modelin pedagojik zeminini de güçlendirmektedir. Aynı zamanda eser, değerler eğitimi konusunda öğretmenlere hem evrensel hem de yerel bir perspektif sunmakta; öğrencilerin bireysel, toplumsal ve küresel düzeyde sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerine katkı sağlamaktadır. Ayrıca öğretmenlerin değerler eğitiminde karşılaştığı kuramsal ve uygulamalı sorunlara somut çözüm önerileri vererek, ders içi uygulamaları kolaylaştıran yapılandırılmış içerikleriyle eğitim ortamlarında dönüşüme zemin hazırlamaktadır. Eğitim politikalarının sahaya yansımaları destekleyen bu yapının, öğretim programları okuryazarlığını artırarak öğretmenlerin rolünü daha etkili hâle getirdiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi, Değerler Eğitimi, Öğretmen Kılavuzu, Pedagoji.

Book Review: Teacher Guidebook for Curriculum Literacy – Module 3: The Virtue-Value-Action Framework from Primary to Secondary Education

Abstract

The Türkiye Century Education Model introduces an innovative approach by placing moral and societal values at the center of education, aiming to nurture students not only as competent but also as virtuous individuals. The teacher guidebook, published by the Ministry of National Education in 2024, provides systematic guidance to educators through the Virtue-Value-Action (VVA) Framework, facilitating the effective integration of values education into classroom practices. The book offers a holistic structure, covering theoretical foundations, curriculum alignment, classroom application examples, and activity designs, thereby reinforcing the pedagogical basis of this values-based model. It presents both global and local perspectives to support teachers in raising students as ethically responsible citizens at individual, societal, and global levels. Furthermore, the guidebook addresses the theoretical and practical challenges teachers face in values education and proposes concrete solutions. With its structured content that simplifies in-class implementations, the book fosters transformative educational practices. By enhancing curriculum literacy, it strengthens the role of teachers and contributes to bridging educational policy with classroom realities.

Kitap İncelemesi: Öğretim Programları Okuryazarlığı Öğretmen Kılavuz Kitabı: Temel Eğitimden Ortaöğretime Örneklerle 3. Modül - Erdem Değer Eylem Çerçevesi

Keywords: Türkiye Century Education Model, Virtue-Value-Action Framework, Values Education, Teacher Guide, Pedagogy.

Eserin Künyesi

Öğretim Programları Okuryazarlığı Öğretmen Kılavuz Kitabı: Temel Eğitimden Ortaöğretime Örneklerle 3. Modül - Erdem Değer Eylem Çerçevesi, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, 2024, Ankara: MEB Yayınları, ISBN: 978-975-11-7568-7

GİRİŞ

Değer temelli eğitim, bireyin sadece bilişsel gelişimini değil, aynı zamanda etik, sosyal ve kültürel yönlerini de kapsayan bütüncül bir yaklaşımı gerektirir. Bu bağlamda, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2024 yılında yayımlanan “Öğretim Programları Okuryazarlığı Öğretmen Kılavuz Kitabı: Temel Eğitimden Ortaöğretime Örneklerle 3. Modül – Erdem Değer Eylem Çerçevesi”, eğitim sisteminde değerler eğitiminin teorik temellerini ve uygulama boyutlarını bir araya getiren önemli bir kaynaktır. Söz konusu eser, öğretmenlerin program okuryazarlığı bağlamında değer eğitimi süreçlerini pedagojik olarak anlamlandırmalarına ve sınıf içi uygulamalara dönüştürmelerine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Bu kitap, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin erdemli ve yetkin bireyler yetiştirme vizyonunu destekleyerek, ahlaki değerlerin eğitim süreçlerinde merkezi bir rol oynamasını hedeflemektedir. Eser, öğretmenlere yalnızca teorik bilgi sunmakla kalmayıp, aynı zamanda değerlerin öğrencilerin yaşamlarına nasıl entegre edileceğine dair pratik stratejiler sağlamaktadır. Özellikle, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’nin disiplinler arası yaklaşımı, farklı derslerde değerlerin etkili bir şekilde işlenmesini mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda, kitap, eğitimde ahlaki dönüşümün temel taşlarından biri olarak konumlandırılabilir. Bu kitap incelemesi, eserin içerik yapısını, metodolojik yaklaşımını, güçlü ve geliştirilmeye açık yönlerini değerlendirerek öğretmenler ve eğitim paydaşları için sunduğu katkıyı

bütüncül bir bakışla ele almayı hedeflemekte; ayrıca, öğretmenlerin öğretim programları okuryazarlığını güçlendirmek ve değerler eğitimi bütüncül bir yapıya oturtmak amacıyla hazırlanmıştır.

Eserin Künyesi ve Teknik Özellikleri

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, eğitimi bilgi aktarımından öte, öğrencilerin ahlaki ve toplumsal değerlerle donanmasını sağlayan bir yolculuk olarak görüyor. Bu vizyonun önemli bir parçası olan Öğretim Programları Okuryazarlığı Öğretmen Kılavuz Kitabı: Temel Eğitimden Ortaöğretime Örneklerle 3. Modül - Erdem Değer Eylem Çerçevesi, öğretmenlere değerler eğitimi sınıflarında nasıl hayata geçireceklerine dair bir yol haritası sunuyor. 2024'te Millî Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan bu 47 sayfalık eser, Halil İbrahim Topçu'nun genel yayın yönetmenliğinde, Bilgen Kerkez'in koordinatörlüğünde ve Prof. Dr. Bayram Özer, Dr. Pelin Üredi gibi uzman editörlerin katkılarıyla hazırlanmış. Hamdiye Nida Yücesoy ve Hakan Avlukyari'nin görsel tasarımlarıyla zenginleşen kitap, karton kapak ve kaliteli kâğıt üzerine basılmış; net tipografisi ve düzenli sayfa düzeniyle okunabilirliği yüksek bir rehber. Görseller, özellikle Süleymaniye Külliyesi gibi kültürel motifleri yansıtan illüstrasyonlar (s. 40) ve etkinlik tabloları, içeriği hem anlaşılır hem de çekici kılıyor.

Dil, akademik bir ciddiyetle akıcı bir anlatımı birleştiriyor; teknik terimler açıklayıcı, üslup ise öğretmenlerin günlük pratiğine hitap edecek kadar yalın. Yazım hatalarına rastlanmaması ve kapsamlı bir kaynakça (s. 44-47), eserin titiz bir editoryal süreçten geçtiğini gösteriyor. Ancak, 47 sayfalık hacim, bazı konuların daha derinlemesine ele alınmasını kısıtlıyor. Buna rağmen, kitabın yapısal bütünlüğü ve modüler düzeni, öğretmenlerin ihtiyaç duyduğu bilgiye hızla ulaşabilmelerini sağlıyor. Her bölüm, belirli bir amaca hizmet eden başlıklarla net bir şekilde ayrılmış durumda. Etkinlik örneklerinin yer aldığı tabloların görsel netliği ve düzeni, uygulayıcılar için pratik bir kullanım kolaylığı sunuyor. Ayrıca, eserde kullanılan grafik dilin özgün ve kültürel kodlara yaslanan estetik yaklaşımı, metni didaktik olmaktan çıkararak daha ilgi çekici bir

formata taşıyor. Kitabın sonunda yer alan boş etkinlik tasarımı tabloları, öğretmenlerin kendi bağlamlarına uygun değer eğitimi etkinlikleri planlamalarını desteklemekte; bu yönüyle yapılandırılmış kılavuzluktan esnek planlamaya geçişi mümkün kılmaktadır.

Eserin İçeriği ve EDE Çerçevesi'nin Analizi

Kitap, dört ana bölümle yapılandırılmış: EDE Çerçevesi'nin teorik temelleri ve değerler eğitimi, öğretim programlarında EDE Çerçevesi'nin yeri, EDE Çerçevesi örnekleri ve etkinlik örnekleri. İlk bölüm, değerler eğitiminin ne olduğunu ve nasıl uygulanacağını teorik bir çerçevede ele alıyor. Değerler eğitiminin amacı, öğrencilerin bilişsel, duygusal ve ahlaki gelişimlerini destekleyerek, huzurlu bireyler, aileler ve toplumlar ile yaşanabilir bir çevre yaratmak olarak tanımlanıyor (s. 4). Bu, sadece bilgiyle değil, sevgi, saygı, sorumluluk gibi değerlerle donanmış bireyler yetiştirmeyi hedefliyor. Değer eğitiminin kaynağı ve gerekçesi, Türk kültürünün derin ahlaki mirasından (Mevlana'nın Mesnevi'si, Ahmet Yesevi'nin Divan-ı Hikmet'i gibi) ve modern pedagojik yaklaşımlardan besleniyor (s. 4-5). Kitap, değerlerin evrensel ilkelerle yerel kültürü harmanladığını vurguluyor; örneğin, adalet ve merhamet gibi değerler hem küresel etik normlarla hem de Türk gelenekleriyle uyumlu bir şekilde sunuluyor.

Değerler eğitimi ortamları, sınıfta olumlu bir iklim, anlamlı bağlamlar ve etkileşimli öğrenme süreçleriyle şekilleniyor (s. 5). Öğrencilerin değerleri içselleştirmesi için, derslerin sadece teorik değil, yaşamla bağlantılı olması gerektiği belirtiliyor. Bu noktada, değer eğitimi yaklaşımları ve yöntemleri devreye giriyor (s. 5-8). Kitap, altı yaklaşımı (değer aktarma, açıklama, analiz, ahlaki muhakeme, eylem öğrenme, gözlem) ve on yöntemi (tartışma, soru-cevap, rol oynama, drama, örnek olay, gezi-gözlem, işbirlikli öğrenme, yaparak-yaşayarak öğrenme, eğitsel oyun, görsel-film yorumlama, proje tabanlı öğrenme) ayrıntılı bir şekilde açıklıyor. Örneğin, değer aktarma, ilkokulda hikâyelerle sevgi ve saygı gibi temel değerleri öğretirken, ahlaki muhakeme, lise öğrencilerinin

adalet gibi karmaşık konuları tartışmasını sağlıyor. Drama, soyut değerleri canlandırarak öğrencilerin duygudaşlık kurmasına yardımcı oluyor; örneğin, bir öğrencinin merhamet değerini bir rol oynama etkinliğinde deneyimlemesi, bu değeri daha kalıcı kılıyor. Tartışma yöntemi, farklı bakış açılarını paylaşmayı teşvik ederken, gezi-gözlem, vatanseverlik gibi değerleri tarihi mekân ziyaretleriyle pekiştiriyor.

Değer eğitimi ilkeleri ve kuralları, bu yaklaşımların nasıl uygulanacağını netleştiriyor (s. 8-10). Öğretmenlerin örnek olması, değerlerin sadece anlatılmasını değil, yaşanmasını gerektiriyor; örneğin, adalet değerini öğreten bir öğretmenin notlandırmada eşit davranması, öğrencilerin bu değere güvenmesini sağlıyor. Kültürel yaşama uygunluk, değerlerin Türk toplumunun gelenekleriyle (bayram ziyaretleri, aile büyüklerine saygı gibi) uyumlu olmasını sağlıyor. Aile ile iş birliği, okulda öğretilen değerlerin evde de desteklenmesi için kritik; örneğin, sorumluluk değeri, evde verilen küçük görevlerle pekişiyor. Teknoloji ve medya kullanımı, tasarruf gibi değerlerin kısa filmlerle öğretilmesini mümkün kılıyor, ancak dijital ortamda mahremiyet gibi değerlerin nasıl korunacağına dair daha fazla rehberlik beklenebilirdi. Tutarlılık ve süreklilik, değerlerin okul öncesinden liseye kadar kesintisiz işlenmesini; günlük hayatla ilişkilendirme, sağlıklı yaşam gibi değerlerin beslenme alışkanlıklarıyla bağdaştırılmasını; yaş ve seviyeye uygunluk ise adaletin ilkokulda oyun kurallarıyla, lisede toplumsal mekanizmalarla öğretilmesini sağlıyor. Değer eğitimi paydaşları, öğretmenler, aileler ve toplumun bu süreçteki rollerini vurguluyor (s. 11), ancak paydaşlar arasındaki koordinasyon zorluklarına dair daha fazla tartışma eseri güçlendirebilirdi. Aile ile iş birliği, çocuğun evde aldığı eğitimin okulda aldığı değerlerle tutarlı olmasını sağlamak için önemlidir. Bu bağlamda, okul ve ailenin birlikte hareket etmesi, çocuğun değerleri içselleştirmesini kolaylaştırır (Akan ve Öztürk, 2021). EDE Çerçevesi, öğrencinin aktif katılımını esas alan süreç odaklı bir yaklaşıma sahiptir. Bu bağlamda öğrenci, değerleri sadece öğrenen değil, deneyimleyen ve yorumlayan bir özneye dönüşmektedir.

Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı çerçevesinde, öğrencilerin değerleri kavrayışı yaşlarına ve gelişim evrelerine göre farklılık gösterir. Bu

bağlamda, değer eğitimi sürecinin yaşa uygun bir şekilde yapılandırılması, eğitimin etkili olabilmesi açısından büyük önem taşır (Gürses ve Kılavuz, 2016). Değer eğitimi, öğrencilerin sadece bilgiyle değil, duygu, tutum ve davranışlarıyla da gelişmesini sağlamakta; bu yönüyle birey-toplum ve çevre etkileşimini ahlaki bir zemine taşımaktadır.

Kitap, EDE Çerçevesi'nin öğretim programlarındaki yerini ikinci bölümde ele alıyor (s. 12-17). Çerçevenin yeri, değerlerin müfredata örtük ve açık şekilde entegre edilmesiyle tanımlanıyor; örneğin, bir Türkçe dersinde dürüstlük, bir metin analiziyle işlenirken, fen bilimlerinde çevre bilinci açıkça vatanseverlikle bağdaştırılıyor. Çerçevenin işlevi, teorik bilgileri davranışlara dönüştürmek; örneğin, bir öğrencinin sorumluluk değerini ödevlerini zamanında yaparak uygulaması gibi (s. 12-13). Çerçevenin önemi, Maarif Modeli'nin "yetkin ve erdemli insan" hedefini desteklemesinde yatıyor (s. 14). EDE Çerçevesi nedir sorusu, çerçevenin değerleri öğrenme çıktılarıyla ilişkilendirerek ahlaki gelişimi destekleyen bir araç olarak yanıtlanıyor (s. 15). Nasıl yansıtıldığı ise, ders içeriklerine entegrasyon örnekleriyle açıklanıyor; örneğin, coğrafya dersinde sevgi, kültürel mirasa duyulan bağlılıkla işleniyor (s. 17).

EDE Çerçevesi'nde yer alan değerler (saygı, sorumluluk, adalet, sevgi, vatanseverlik, merhamet, temizlik, mahremiyet, mütevazılık, sabır, dostluk, özgürlük, aile bütünlüğü, çalışkanlık, sağlıklı yaşam, tasarruf, duyarlılık, estetik), Türk kültürünün ahlaki mirasıyla evrensel etik ilkeleri birleştiriyor (s. 15). Saygı, sınıfta arkadaşlara karşı nazik davranmayı; sorumluluk, ödevleri zamanında yapmayı; adalet, eşit muameleyi öğretirken, sevgi, aile ve çevreye bağlılığı güçlendiriyor. Vatanseverlik, tarihi mirası koruma bilinciyle; merhamet, ihtiyaç sahiplerine yardım etme isteğiyle; temizlik, çevreyi koruma alışkanlığıyla anlam kazanıyor. Mahremiyet, özellikle dijital çağda kişisel bilgilerin korunmasını; mütevazılık, başarıları abartmadan alçakgönüllü olmayı; sabır, zorluklara dayanıklılığı; dostluk, güvenilir ilişkileri; özgürlük, bireysel haklara saygıyı; aile bütünlüğü, toplumsal dayanışmayı; çalışkanlık,

emeğin değerini; sağlıklı yaşam, bilinçli beslenmeyi; tasarruf, kaynakları verimli kullanmayı; duyarlılık, toplumsal sorunlara ilgiyi; estetik, çevreye güzellik katmayı ifade ediyor. Bu değerlerin her biri, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal hayatlarında rehber oluyor.

Uygulamalı Örnekler ve Etkinlikler

Üçüncü bölüm, EDE Çerçevesi'nin temel eğitim ve ortaöğretimdeki örneklerini sunuyor (s. 18-30). Temel eğitim (ilkokul) değer eğitimi örnekleri, sevgi ve adalet gibi değerlerin oyun ve hikâyelerle öğretildiğini gösteriyor; örneğin, bir ilkokul öğrencisi, oyun sırasında adil davranmayı öğreniyor (s. 18-21). Temel eğitim (ortaokul) değer eğitimi örnekleri, sorumluluk ve saygı gibi değerlerin tartışma ve örnek olaylarla işlendiğini ortaya koyuyor; örneğin, bir ortaokul öğrencisi, grup çalışmasında sorumluluk alıyor (s. 22-24). Ortaöğretim değer eğitimi örnekleri, vatanseverlik ve özgürlük gibi değerlerin daha karmaşık bağlamlarda, örneğin tarihsel analizlerle ele alındığını gösteriyor (s. 25-30). Bu örnekler, değerlerin yaş ve gelişim düzeylerine uygunluğunu yansıtıyor.

Dördüncü bölüm, EDE Çerçevesi etkinlik örnekleriyle öğretmenlere somut bir rehber sunuyor (s. 31-43). Fen bilimleri dersinde (5. sınıf), vatanseverlik, Mimar Sinan'ın Süleymaniye Külliyesi'ndeki taşların yalıtım özellikleriyle işleniyor; öğrenciler, enerji tasarrufu ve kültürel miras arasındaki bağı keşfediyor. Din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde (5. sınıf), saygı, cami ziyaretiyle öğretiliyor; öğrenciler, cami adabını öğrenip cemaatle namazın toplumsal değerini tartışıyor. Coğrafya dersinde (10. sınıf), sevgi, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Beş Şehir'inden alıntılarla kültürel coğrafya bağlamında işleniyor; öğrenciler, yaşadıkları bölgenin kültürel mirasına dair hikayeler üretiyor. Tarih dersinde (11. sınıf), vatanseverlik, Osmanlı'nın 1908-1918 savaşları üzerinden tartışılıyor; öğrenciler, geçmişteki fedakârlıkların bugüne etkisini değerlendiriyor. Bu etkinlikler, yaparak-yaşayarak öğrenme, görsel yorumlama ve proje tabanlı öğrenme gibi yöntemlerle zenginleştirilmiş, ancak teknolojik

altyapı eksiklikleri gibi uygulanabilirlik zorluklarına daha fazla değinilebilirdi. Etkinlik örneklerinin sonunda, öğrencilerin değerleri ne düzeyde kazandığını ölçmeye yönelik gözlem formu, rubrik ve öz değerlendirme gibi araçlar sunulmuştur. Bu, öğretmenin sadece öğretim sürecini değil, değer kazanım sürecini de izleyebilmesini sağlamaktadır.

Küresel Bağlamda EDE Çerçevesi

EDE Çerçevesi'nin küresel bağlamdaki yerini değerlendirdiğimizde, kitabın doğrudan uluslararası değerler eğitimi yaklaşımlarına atıf yapmadığını, ancak dolaylı bağlantılar sunduğunu görüyoruz. Adalet, sevgi, sorumluluk gibi değerler, insanlığın ortak ahlaki mirasının bir parçası olarak evrensel etik normlarla (örneğin, Birleşmiş Milletler'in insan hakları ilkeleri) örtüşüyor; ancak kitap bu değerleri Türk kültürel mirasıyla harmanlayarak yerel bir bağlama oturtuyor (s. 4-5). Örneğin, adalet, küresel insan hakları bağlamında değil, Türk toplumunda eşit muamele ve toplumsal uyum olarak işleniyor. Değer eğitimi yaklaşımları arasında yer alan ahlaki muhakeme, Lawrence Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramıyla güçlü bir benzerlik taşıyor; her ikisi de öğrencilerin etik ikilemleri tartışarak ahlaki yargılarını geliştirmesini hedefliyor (s. 6). Ancak, kitap Kohlberg'e açık bir atıf yapmıyor, bu yaklaşımı genel bir pedagojik yöntem olarak sunuyor. Benzer şekilde, analiz yaklaşımı, Batı'daki rasyonel düşünme odaklı karakter eğitimi modellerine (örneğin, ABD'deki Character Counts programı) benziyor; ama bu bağlantı belirtilmiyor.

Temizlik, duyarlılık ve tasarruf gibi değerler, küresel çevre sorunlarına (iklim değişikliği, sürdürülebilirlik) dolaylı bir şekilde işaret ediyor (s. 15). Örneğin, fen bilimleri dersindeki enerji tasarrufu etkinliği (s. 40), Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'yle örtüşebilecek bir çevre bilinci vurgusu taşıyor, ancak bu, vatanseverlik değeriyle yerel bir bağlama oturtuluyor. Mahremiyet değeri, dijital çağda kişisel bilgilerin korunmasıyla ilişkilendiriliyor (s. 9-10), ki bu, küresel veri gizliliği ve siber etik tartışmalarıyla uyumlu. Ancak, bu konu Türk

öğrencilerin teknoloji kullanımına odaklanarak işleniyor ve uluslararası veri koruma standartlarıyla bağdaştırılmıyor. Kitap, EDE Çerçevesi'ni UNESCO'nun küresel vatandaşlık ilkeleri veya Avrupa'daki değerler eğitimi programları gibi modellerle karşılaştırmıyor; bu da çerçevenin küresel bağlamda nasıl konumlanacağına dair bir tartışmayı sınırlıyor. Örneğin, vatanseverlik değerinin küresel vatandaşlıkla nasıl uzlaştırılabileceği veya tasarrufun küresel kaynak yönetimiyle nasıl ilişkilendirilebileceği gibi sorular açık bırakılıyor. Yine de adalet, temizlik gibi değerlerin evrensel doğası ve ahlaki muhakeme gibi yaklaşımların küresel pedagojik literatürle uyumu, EDE Çerçevesi'nin uluslararası bağlamda potansiyel bir yere sahip olduğunu gösteriyor. Daha fazla küresel karşılaştırma, çerçevenin evrensel değerini ortaya koyabilirdi. Türkçe ders kitaplarında metinlerin değer aktarımında yetersiz kalması, öğrencilerin erdemleri içselleştirmesini zorlaştırabilir (Geçimli & Kayahan Yüksel, 2024).

Değerlendirme ve Öneriler

Eserin en dikkat çekici yönü, teorik derinliği pratik rehberlikle birleştirmesidir. Türk kültürel mirasının taşıdığı ahlaki değerlerle modern pedagojik yaklaşımları başarıyla harmanlayan bu kitap; saygıdan mütevazılığa, mahremiyetten estetiğe kadar uzanan değerleri disiplinler arası bir bakış açısıyla işlemektedir. Kitapta yer alan örnekler ve etkinlikler, öğretmenlere değerleri sınıf ortamında nasıl etkili biçimde kazandırabileceklerine dair somut, uygulanabilir yollar sunmaktadır. Bununla birlikte, mahremiyet gibi bazı değerlerin daha kapsamlı örneklerle desteklenmesi ve etkinliklerin uygulanmasında karşılaşılabilecek pratik zorluklara – özellikle teknolojik altyapı eksikliklerine – dair çözüm önerilerinin sunulması, eseri daha kapsayıcı ve işlevsel bir kaynak haline getirebilirdi. Nitekim araştırmalar, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'ni merkeze alan eğitim programlarının, bireyin ahlaki gelişimine ve toplumsal sorumluluk bilincine önemli katkılar sunduğunu göstermektedir (Arslan & Çelikel, 2025).

Bu eser, öğretmenler, akademisyenler ve müfredat geliştiriciler için zengin bir başvuru kaynağı niteliğindedir. Öğretmenler, fen bilimlerinden coğrafyaya kadar farklı derslerde değer eğitimi verebilirken; akademisyenler için bu kitap, değerler eğitimi üzerine yapılacak bilimsel araştırmalar açısından güçlü bir referans noktası sunmaktadır. Müfredat geliştiriciler ise disiplinler arası öğretim tasarımları oluştururken bu yapıdan ilham alabilir. Kitabın etkisinin artırılabilmesi için öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programlarının düzenlenmesi, okullarda teknolojik altyapının güçlendirilmesi ve velilere yönelik destekleyici rehber materyallerin hazırlanması önerilebilir.

SONUÇ

Bu kitap, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin değer temelli eğitim anlayışını sınıf ortamlarına taşıyan güçlü bir kaynak olarak öne çıkmaktadır. Eserin teorik derinlik ile pratik uygulamayı harmanlayan yapısı, öğretmenler için uygulanabilir ve sürdürülebilir değer eğitimi stratejileri geliştirme konusunda yol göstericidir. Ancak teknolojik altyapı eksiklikleri ve bazı değerlerin (örneğin mahremiyet) daha fazla örnekle pekiştirilmesi gibi alanlarda geliştirilmeye açıktır. Kitap, yerel kültürel değerlere sıkı sıkıya bağlı kalarak evrensel etik ilkelerle de örtüşen bir çerçeve sunmakta, bu özelliğiyle hem ulusal müfredat yapıcılar hem de uluslararası değer eğitimi literatürü açısından dikkate değer bir örnek teşkil etmektedir. Sonuç olarak, bu eser öğretmenler, akademisyenler ve müfredat geliştiriciler için değerler eğitimi konusunda ilham verici ve işlevsel bir başvuru kaynağıdır.

Ayrıca, kitabın sunduğu Erdem-Değer-Eylem çerçevesi, yalnızca bilişsel kazanımları değil, duyuşsal ve davranışsal gelişimi de merkeze alarak bütüncül bir eğitim anlayışını teşvik etmektedir. Öğrencilerin değerleri yalnızca tanıyan değil, içselleştiren bireyler olarak yetişmesini hedefleyen bu yapı, özellikle yapılandırılmış sınıf içi etkinliklerle desteklenmektedir. Bu çerçeve, öğrencilerin ahlaki değerleri yaşam boyu uygulayabilecekleri bir rehber haline getirerek toplumsal dönüşüme katkı sağlayabilir.

Bununla birlikte, öğretmenlerin sınıf dinamiklerine göre esnek uyarlamalar yapabilmesine olanak tanıyan örneklerle zenginleştirilmiş olması, rehberliğin ötesine geçerek bir iş birliği atmosferi yaratmaktadır. Bu yönüyle eser, Türkiye'deki değerler eğitimi uygulamalarına stratejik ve pedagojik bir vizyon kazandırmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akan, Z., & Öztürk, E. (2021). Değer eğitimi sürecinde okul-aile iş birliği: Bir nitel çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 19(42), 73-112. <https://doi.org/10.34234/ded.912583>
- Arslan, A., & Çelikel, S. (2025). Okul öncesinden hayat bilgisi dersine erdem-değer-eylem. *Asya Studies*, 9(31), 89-106. <https://doi.org/10.31455/asya.1609975>
- Geçimli, M., & Yüksel, D. K. (2024). Türkiye yüzyılı maarif modeli erdem-değer-eylem çerçevesi: Güz dönemi 5. Sınıf türkçe ders kitabı bağlamında bir inceleme. *Uluslararası Toplumsal Bilimler Dergisi*, 8(4), 160-174. <http://dx.doi.org/10.30830/tobider.sayi.20.9>
- Gürses, İ., & Kılavuz, M. A. (2016). Kuşakların ahlâkî değerleri birlikte öğrenmesi: Kohlberg'in ahlâkî gelişim kuramı açısından bir değerlendirme. *Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 25(1), 97-117.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2024). *Öğretim Programları Okuryazarlığı Öğretmen Kılavuz Kitabı: Temel Eğitimden Ortaöğretime Örneklerle 3. Modül - Erdem Değer Eylem Çerçevesi*. Ankara: MEB Yayınları.

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Amaç

Bu çalışma, Öğretim Programları Okuryazarlığı Öğretmen Kılavuz Kitabı: Temel Eğitimden Ortaöğretime Örneklerle 3. Modül – Erdem Değer Eylem Çerçevesi başlıklı eserin içerik, yapı ve uygulama bakımından akademik bir değerlendirmesini sunmayı amaçlamaktadır. Kitap, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında geliştirilen değer temelli eğitim anlayışını öğretmenler aracılığıyla sınıf ortamlarına taşıma misyonunu üstlenmektedir. Bu bağlamda

inceleme, eserin değer eğitimi yaklaşımını kuramsal ve uygulamalı düzeyde nasıl ele aldığını, öğretmenlere ne tür pratik öneriler sunduğunu ve alandaki bilimsel literatürle nasıl ilişkilendiğini ortaya koymayı hedeflemektedir. Eser, özellikle Erdem-Değer-Eylem (EDE) Çerçevesi'nin, öğrencilerin ahlaki ve toplumsal gelişimini desteklemek için disiplinler arası bir yol haritası sunduğunu vurgulayarak, eğitimde ahlaki dönüşümün temel taşlarından biri olarak konumlanır. İnceleme, kitabın pedagojik katkısını, yerel ve evrensel değerlerin entegrasyonunu ve öğretmenlerin program okuryazarlığını güçlendirme potansiyelini detaylı bir şekilde analiz eder. Ayrıca, eserin eğitim politikalarını sınıf uygulamalarına bağlama konusundaki rolünü ve bu süreçte karşılaşılan zorlukları ele alarak, eğitim paydaşları için sunduğu fırsatları ve geliştirilmeye açık yönleri ortaya koyar.

Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma desenlerinden biri olan doküman incelemesine dayalı bir kitap değerlendirmesidir. İnceleme sürecinde, kitabın içeriği kuramsal temeller, etkinlik önerileri, öğretmen rehberliği ve görsel-dilsel sunum açısından çözümlenmiştir. Kitabın teorik çerçevesi, değerler eğitiminin amacı, kaynağı, yaklaşımları ve yöntemleri gibi bölümler üzerinden sistematik olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, değer eğitimi alanındaki güncel çalışmalarla karşılaştırmalı analiz yapılmış; Akan ve Öztürk (2021), Arslan ve Çelikel (2025), Geçimli ve Yüksel (2024) ile Gürses ve Kılavuz (2016) gibi akademik çalışmalardan temsili alıntılarla bağlam pekiştirilmiştir. Bu karşılaştırmalar, kitabın Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin vizyonuna uygunluğunu ve küresel değer eğitimi literatürüyle olan dolaylı bağlantılarını ortaya koymayı amaçlamıştır. İnceleme, kitabın görsel tasarımlarını, dilsel netliğini ve pedagojik işlevselliğini de dikkate alarak, öğretmenlerin günlük pratiğinde nasıl kullanılabileceğini analiz etmiştir. Doküman incelemesi, eserin 47 sayfalık içeriğini tematik başlıklar altında kodlayarak ve betimsel analizle yorumlayarak gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

İncelemede, kitabın Erdem-Değer-Eylem (EDE) Çerçevesi ile öğretmenlere disiplinler arası değer eğitimi süreçlerinde sistemli bir yol haritası sunduğu belirlenmiştir. Teorik açıklamaların yanı sıra, sınıf içi uygulamaları destekleyecek nitelikte örnek etkinlikler, kavramsal tablolar ve somut öğretim stratejileri yer almaktadır. Eserin; dilinin açık, görsellerin yerli kültürel öğelerle

(örneğin, Süleymaniye Külliyesi illüstrasyonları) uyumlu ve tasarımının öğretmenlerin pratik kullanımı için işlevsel olduğu görülmüştür (s. 40). Kitap, değerler eğitiminin amacını, öğrencilerin bilişsel, duygusal ve ahlaki gelişimini destekleyerek huzurlu bireyler ve toplumlar yaratmak olarak tanımlar (s. 4). Değerlerin Türk kültürel mirasından (Mevlana, Ahmet Yesevi) beslenerek evrensel etik ilkelerle harmanlandığı belirtilir (s. 4-5). Altı yaklaşım (değer aktarma, açıklama, analiz, ahlaki muhakeme, eylem öğrenme, gözlem) ve on yöntem (tartışma, drama, proje tabanlı öğrenme vb.) ayrıntılı bir şekilde açıklanarak, öğretmenlere değerlerin nasıl öğretileceğine dair rehberlik sağlanır (s. 5-8). İlkokuldan ortaöğretime kadar yaşa uygun örnekler ve etkinlikler (s. 18-43), değerlerin müfredata örtük ve açık entegrasyonunu gösterir. Ancak, mahremiyet gibi bazı değerlerin yeterince derinlemesine işlenmediği ve okul-aile iş birliği gibi kavramların uygulama bölümünde daha fazla örnekle güçlendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Kitabın küresel bağlamda sınırlı kalması, Kohlberg'in ahlaki gelişim kuramı veya UNESCO'nun küresel vatandaşlık ilkeleri gibi uluslararası modellere doğrudan atıf yapmaması nedeniyle dikkat çeker (Gürses & Kılavuz, 2016). Türkçe ders kitaplarında metinlerin değer aktarımında yetersiz kalması, öğrencilerin erdemleri içselleştirmesini zorlaştırabilir (Geçimli & Yüksel, 2024). Araştırmalar, EDE Çerçevesi'ni merkeze alan programların ahlaki gelişime katkı sunduğunu göstermektedir (Arslan & Çelikel, 2025).

Sonuç ve Tartışma

Kitap, Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2024 eğitim vizyonu doğrultusunda öğretmenlerin değerler eğitimi alanında yetkinleşmelerine destek sağlayan önemli bir kaynak olarak değerlendirilmektedir. Kuramsal arka plan ile sınıf içi uygulamaları dengeli bir biçimde sunması, onu hem öğretmenler hem de akademisyenler için işlevsel bir rehbera dönüştürmektedir. EDE Çerçevesi, adalet, sevgi, sorumluluk gibi evrensel değerleri yerel kültürel bağlama uyarlayarak, öğrencilerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde ahlaki bilinç geliştirmesini teşvik eder. Ancak, eser; gelişen teknolojik ortamlar, dijital öğrenme kaynakları ve veli katılımı gibi çağdaş konularla daha fazla bütünleştirildiğinde daha geniş bir etki yaratabilir. Örneğin, dijital çağda mahremiyetin öğretilmesi için daha fazla örnek veya teknolojik altyapı eksikliklerine yönelik çözüm önerileri, uygulayıcılar için rehberliği güçlendirebilirdi. Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin değer aktarımındaki yetersizlikleri, EDE Çerçevesi'nin etkinlik tasarımlarının önemini ortaya koyar

(Geçimli & Yüksel, 2024). Araştırmalar, bu çerçevenin ahlaki gelişime katkısını vurgular (Arslan & Çelikel, 2025). Kitabın, öğretmenlerin sınıf dinamiklerine göre esnek uyarlamalar yapabilmesine olanak tanıyan yapısı, iş birliği atmosferi yaratır. Gelecekteki çalışmalar, öğretmen deneyimlerini daha fazla dikkate alarak ve teknolojik araçlarla entegrasyonu artırarak bu rehberin etkisini güçlendirebilir. Araştırma, eğitim paydaşlarının bu kaynağı kullanırken bütüncül bir bakış geliştirmesi gerektiğini ve değerler eğitiminde sürekliliğin sağlanması için okul-aile-toplum iş birliğinin önemini vurgulamaktadır.

EXTENDED ABSTRACT

Purpose

This study aims to provide an academic review of the book titled Teacher Guidebook for Curriculum Literacy – Module 3: The Virtue-Value-Action Framework from Primary to Secondary Education, published by the Turkish Ministry of National Education in 2024. The book is designed to support the integration of value-based education into classroom settings, aligning with the Türkiye Century Education Model's vision of nurturing competent and virtuous individuals. The review examines how the book conceptualizes values education, the practical tools it offers to teachers, and its alignment with contemporary educational literature. It specifically focuses on the Virtue-Value-Action (VVA) Framework's role in fostering students' moral and societal development through interdisciplinary approaches. The study seeks to highlight the book's contributions to enhancing teachers' curriculum literacy, bridging educational policy with classroom practices, and addressing the theoretical and practical challenges in values education. It also evaluates the book's potential to support ethically responsible citizens at individual, societal, and global levels, while identifying areas for improvement.

Method

This study employs a qualitative research approach, specifically a document analysis design, to evaluate the book's content, structure, and applicability. The analysis systematically examines the book's theoretical foundations, activity suggestions, teacher guidance, and visual-textual presentation. The content is assessed through thematic coding, focusing on sections such as the purpose of values education, its approaches and methods, and practical examples.

Comparative references are made to recent scholarly works (Akan & Öztürk, 2021; Arslan & Çelikel, 2025; Geçimli & Yüksel, 2024; Gürses & Kılavuz, 2016) to contextualize the book within the broader field of values education. These comparisons explore the book's alignment with the Türkiye Century Education Model and its indirect connections to global educational frameworks. The review also evaluates the book's language clarity, cultural relevance of visuals, and pedagogical functionality, ensuring a comprehensive assessment of its utility for educators.

Findings

The review finds that the book successfully provides a structured roadmap for teachers through its Virtue-Value-Action (VVA) Framework, facilitating the interdisciplinary integration of values education. It includes theoretical explanations, illustrative activities, conceptual charts, and actionable teaching strategies, making it a practical guide for classroom implementation (s. 1-47). The language is clear, and visuals, such as illustrations of cultural motifs like the Süleymaniye Complex, align with Turkish heritage, enhancing accessibility (s. 40). The book defines the purpose of values education as fostering cognitive, emotional, and moral development to create peaceful individuals and societies (s. 4). It draws from Turkish moral traditions (e.g., Mevlana, Ahmet Yesevi) and modern pedagogy, blending universal and local values (s. 4-5). Six approaches (e.g., moral reasoning, value transmission) and ten methods (e.g., discussion, drama, project-based learning) are detailed to guide teachers in implementing values (s. 5-8). Examples and activities from primary to secondary education demonstrate age-appropriate applications (s. 18-43). However, certain values, such as privacy, lack in-depth examples, and school-family collaboration could be further expanded (s. 9-11). The book's global context is limited, as it does not directly reference international models like Kohlberg's moral development theory or UNESCO's global citizenship principles (Gürses & Kılavuz, 2016). In Turkish textbooks, the inadequacy of texts in conveying values can hinder students' internalization of virtues (Geçimli & Yüksel, 2024). Research highlights the VVA Framework's contribution to moral development (Arslan & Çelikel, 2025).

Conclusion and Discussion

The book is a significant contribution to enhancing teachers' competencies in values education, aligning with the 2024 educational vision of the Ministry of National Education. Its balanced integration of theory and practice makes it a

valuable guide for practitioners and scholars. The VVA Framework promotes universal values like justice and love within a local cultural context, fostering students' ethical growth. However, incorporating contemporary issues — such as digital learning environments, technological resources, and parental involvement—could broaden its impact. The inadequacy of some Turkish textbook texts in value transmission underscores the importance of the VVA Framework's structured activities (Geçimli & Yüksel, 2024). Research supports the framework's role in moral development (Arslan & Çelikel, 2025). The book's flexible structure encourages teachers to adapt activities to classroom dynamics, fostering a collaborative atmosphere. Future studies should incorporate teacher feedback and enhance technological integration to maximize the guide's effectiveness. This review emphasizes the need for a holistic approach when using this resource and underscores the importance of school-family-community collaboration for sustained values education.

Etik Komite Onayı: Bu araştırma için etik kurul izni gerekmemektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması tek yazar tarafından yürütülmüştür.

Çıkar Çatışması: Yazar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi: Yazar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir yapay zekâ aracından faydalanmamıştır.

Sözcük Sayısı: Makaledeki sözcük sayısı 4247'dir.